

Załącznik nr 2

Dr Halina Rusińska-Giertych
Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa
Wydział Filologiczny
Uniwersytet Wrocławski
Pl. Uniwersytecki 1
50-137 Wrocław

Wrocław, 09 lipca 2018

AUTOREFERAT

1. **Imię i Nazwisko:** Halina Rusińska-Giertych
2. **Posiadane dyplomy, stopnie naukowe/artystyczne**

2002 r. – stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie bibliologii nadany uchwałą Rady Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 11 czerwca 2002 roku na podstawie rozprawy doktorskiej *Drukarnia Pillerów w polskiej kulturze literackiej Lwowa 1773-1800*, promotor prof. dr hab. Józef Szczepaniec, recenzenci: dr hab. Danuta Hombek, prof. dr hab. Janusz Sowiński.

1991 r. – magister bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, praca magisterska *Księgarnia Karola Bogusława Pfaffa we Lwowie w latach 1780-1830*, promotor doc. dr hab. Józef Szczepaniec, recenzent Józef Adam Kosiński (Wydział Filologiczny Uniwersytetu Wrocławskiego).

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

- a.) od października 2004 roku do chwili obecnej – adiunkt w Zakładzie Bibliotekoznawstwa Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego;
- b.) od października 2003 roku do września 2004 – asystent w Zakładzie Bibliotekoznawstwa Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego.

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego art. 16 ust. 2 z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 i 1311 ze zm. w Dz. U. z 2017 r. poz. 1789.)

- a.) **tytuł osiągnięcia naukowego/artystycznego:**
monografia *Kultura książki polskiej we Lwowie w okresie oświecenia*
- b.) **(autor/autorzy, tytuł/tytuły publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa, recenzenci wydawniczy):**
Halina Rusińska-Giertych, *Kultura książki polskiej we Lwowie w okresie oświecenia*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2018, ss. 392.
Recenzent wydawniczy: dr hab. prof. UJK Jolanta Dzieńkowska.
- c.) **Omówienie celu naukowego/artystycznego ww. pracy/prac osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania:**

Jako osiągnięcie naukowe, stanowiące podstawę do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego nauk humanistycznych, przedstawiam monografię z zakresu historii kultury książki pt. *Kultura książki polskiej we Lwowie w okresie oświecenia*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2018, której recenzentem wydawniczym była dr hab. prof. UJK Jolanta Dzieńniakowska.

Monografia – poprzedzona szeroko zakrojoną kwerendą w bibliotekach i archiwach polskich i ukraińskich, a także w bibliotece słowackiej, oparta na materiałach archiwalno-źródłowych i bogatej literaturze przedmiotu – jest zwięźczeniem wieloletnich badań nad ruchem wydawniczo-księgarskim we Lwowie, ze szczególnym uwzględnieniem wieku XVIII i pierwszych dziesięcioleci wieku XIX.

Zasadniczym jej celem było pokazanie, jak kształtowała się kultura książki polskiej we Lwowie w okresie oświecenia, czyli w latach 1772-1830, takie bowiem określiłam cezury czasowe. Uzasadnia je przekonanie, że „proces oświeceniowy” w oderwanej od Rzeczypospolitej Galicji, podążający dwiema różnymi drogami – z Warszawy oraz z Wiednia – dotarł tam z dużym opóźnieniem. Ustalenie ram chronologicznych dla okresu oświecenia we Lwowie nie należało do zadań łatwych. Zakładając jednak, że wyznaczało je powołanie teatru publicznego; lokalnych pism periodycznych; wdrożenie reformy systemu szkolnictwa; otwarcie wyższej uczelni; wprowadzenie nowego modelu instytucji politycznych i publicznych; przeobrażenie struktur ekonomicznych, opartych na gospodarce kapitalistycznej; propagowanie nowego stylu myślenia i kształtowanie światopoglądu, a wreszcie, dynamiczny rozwój słowa drukowanego i zwiększony społeczny zasięg książki, to przełomu oświeceniowego w mieście nad Pełtwią należy wypatrywać w okresie porzbirowym i cezura roku 1772 jako początku oświecenia we Lwowie, wydaje się być odpowiednia. Z kolei za rokiem 1830 jako zamykającym „lwowską epokę światła” przemawia fakt, że kończy się wówczas pewna „przedlistopadowa” ciągłość, po której następują dynamiczne zmiany w życiu politycznym i kulturalnym Galicji, a także ukazuje się almanach pt. „Haliczanie”, uważany przez znawców literatury za zapowiedź galicyjskiego romantyzmu.

Wyjaśnienia wymagają również dwie inne istotne kwestie – co mieści się pod pojęciem „kultura książki” i „książka polska”. Otóż pierwszy termin rozumiany jest jako ogół zjawisk i procesów związanych z książką (kultura działalności wydawniczej, ukształtowania artystyczno-typograficznego, rozpowszechniania, gromadzenia, zbieractwa, badania i użytkowania publikacji w sferach życia indywidualnego i społecznego oraz kultura informacji o książce). Obejmuje zatem problematykę dotyczącą książki od strony materialnej i treściowej, a także zagadnienia związane z jej produkcją, obiegiem i recepcją, powiązane z całokształtem zjawisk społeczno-kulturalnych, które pozwalają ukazać wielowątkową rolę książki w kulturze Lwowa.

Operując zaś terminem „książka polska” miałam na myśli edycje w języku polskim. Za wykluczeniem z pola badawczego lwowskich druków obcojęzycznych, w tym także łacińskich, związanych przecież z polskim kręgiem kulturowym, przemawiały dwa zasadnicze argumenty – zredukowanie ogromnego liczebnie zespołu publikacji, który byłby trudny do przebadania i przekonanie, że w dobie oświeceniowej i porzbirowej, to przede wszystkim piśmiennictwo w języku polskim stanowiło nośnik kultury polskiej.

We Lwowie kulturę polską tworzyły w szczególności tradycje, wydawnictwa polskie, w rozumieniu polskojęzyczne, ich twórcy i użytkownicy oraz scena polska, a istotą rozprawy było pokazanie, jak słowo drukowane w języku ojczystym może służyć społeczeństwu polskiemu w wielokulturowym i wielonarodowościowym mieście. Tylko w uzasadnionych przypadkach odnoszę się do publikacji francusko-, łacińsko- lub niemieckojęzycznych, jeżeli wydano je równoległe z tekstem polskim lub miały istotny wpływ na rozwój kultury polskiej we Lwowie. Dorobek innych kultur i narodów pozostawiam jako wymagający odrębnych opracowań.

W związku z wykazanymi wyżej założeniami, dysertacja jest próbą usystematyzowania dotychczasowej wiedzy na temat życia książki we Lwowie na przełomie XVIII i XIX wieku, polegającą na zaprezentowaniu całościowego, wieloaspektowego ujęcia zagadnień związanych z tamtejszymi polskojęzycznymi wydawnictwami (ich ofertą, produkcją, reklamą, obiegiem i recepcją) w kontekście zjawisk politycznych, społecznych i kulturalnych okresu oświecenia.

Celem publikacji jest również wypełnienie luki w dotychczasowym stanie badań, ponieważ kwestie kultury książki we Lwowie rozpatrywane były głównie w epokach wcześniejszych (XVI-XVII wiek) i w stuleciach następnym (XIX-XX wiek), a wiek XVIII i pierwsze dziesięciolecie wieku XIX najczęściej pomijano. Brakuje dzisiaj właściwego rozpoznania naukowego dziejów książki we Lwowie pomiędzy pierwszym rozbiorem Polski a powstaniem listopadowym, a przecież i ten okres zasługuje na gruntowne opracowanie.

W książce weryfikuję ponadto niektóre subiektywne opinie o zapaści intelektualnej Lwowa, mającej miejsce w okresie przed i porozbiorowym, o tamtejszej nikłej i bezwartościowej produkcji wydawniczej, o surowej cenzurze, uniemożliwiającej obieg książki polskiej oraz o braku środowisk opinio- i kulturotwórczych. Staram się udowodnić, że ważne przemiany, mające zasadniczy wpływ na rozwój kultury intelektualnej Lwowa, nastąpiły właśnie na przełomie wieków XVIII i XIX, i były efektem „akcji oświeceniowej”. Rozwijał się przecież teatr, czasopiśmiennictwo, szkolnictwo, a książka polska zaczęła odgrywać tam rolę bardziej znaczącą niż dotąd. Stała się jednym ze środków pozwalających na utrwalenie dziedzictwa narodowego i kulturowej tożsamości Polaków, gdyż w obliczu zaborów społeczeństwo polskie starało się pracować dla dobra ojczyzny poprzez upowszechnianie wiedzy, informacji, kultury i literatury, wykorzystując w tym celu podstawowe narzędzie, jakim było słowo drukowane w języku polskim. Dzięki tego typu zabiegom Lwów, pomimo zerwania ciągłości państwowej, hamującej działalności cenzury i ścisłej kontroli nad ruchem umysłowym i księgarsko-wydawniczym, rozwijał się w duchu oświeceniowym.

Wpływ na to miało wiele czynników, między innymi reforma szkolnictwa i otwarcie w 1784 roku Uniwersytetu Lwowskiego, który mimo iż przygotowywał głównie kadry urzędnicze, był instytucją naukową, przyczyniającą się do rozwoju edukacji i miejscowego ruchu wydawniczo-księgarskiego. Sam fakt, że we Lwowie działały szkoły i uczelnia wyższa pociągał za sobą następstwo w postaci wzmożonego zapotrzebowania na książkę, a to z kolei wpływało korzystnie na rozwój miejscowego drukarstwa i handlu księgarskiego. Uniwersytet skupiał również środowiska intelektualne, początkowo głównie niemieckojęzyczne, z czasem także polskie, które inicjowały ruch umysłowy, chociażby Towarzystwo Ćwiczącej się Młodzieży w Literaturze Ojczyściej.

Ważnym elementem stymulującym tamtejszą kulturę intelektualną był także mecenat magnaterii, Kościoła Katolickiego, stronnictw politycznych i światłych obywateli (księcia Adama Kazimierza Czartoryskiego, Kazimierza Rzewuskiego, Michała Wielhorskiego, Józefa Dobka Dzierzkowskiego, Stanisława Wronowskiego, Adama Junoszy Rościszewskiego, księcia Henryka Lubomirskiego, czy wreszcie Józefa Maksymiliana Ossolińskiego), którzy zachęcali społeczeństwo polskie do wysiłku intelektualnego, wspierali lokalnych twórców i ich akcje wydawnicze, a niekiedy nawet partycypowali w kosztach wydania poszczególnych edycji. Życie umysłowe zyskiwało mecenasów także w salonach literackich, czyli domach arystokratów lub bogatych mieszczan. W elitarnych spotkaniach brali udział artyści, krytycy i odbiorcy kultury, którzy słuchali poetów, prozaików i prowadzili dyskusje. To właśnie tam debiutujący, ale również znani twórcy, mogli zdobyć szersze uznanie. Dodatkowym walorem salonów było to, że umożliwiały one zapoznanie się z utworami będącymi poza powszechnym obiegiem. Mówiąc o lwowskich salonach literackich, należy raczej je określać salonami towarzyskimi, jednak i one stawały się areną

popisów literackich, dyskusji narodowych i patriotycznych, koncertów muzycznych, lokalnych inicjatyw kulturalnych. Z pewnością salony Katarzyny Kossakowskiej, Ignacego Cetnera, Kazimierza Rzewuskiego i Michała Wielhorskiego, Stanisława Wronowskiego i Józefa Dobka Dzierzkowskiego wpływały inspirująco na miejscowe środowisko, możemy więc właścicieli tych znanych domów również zaliczyć do lwowskich mecenasów.

Obserwujemy ponadto we Lwowie, w drugim dziesięcioleciu XIX wieku, niespotykane dotąd zjawisko. Otóż pojawia się tam mecenas publiczności literackiej, rekrutującej się w szczególności spośród inteligencji wykształconej w tamtejszej uczelni. Publiczność ta występuje w roli zbliżonej do mecenatu literatury, głównie dzięki możliwości i potrzebie zakupu książek i czasopism. Staje się też hojnym darczyńcą kolekcji przekazywanych dla bibliotek, w szczególności dla biblioteki uniwersyteckiej i Ossolineum.

Z analizy lwowskich publikacji wynika, że spora ich część ukazała się dzięki istnieniu mecenatu. Świadczy o tym poezja okolicznościowa i dedykacje poświęcające edycje tym, którzy przyczynili się do ich powstania lub otoczyli autora opieką i wsparciem w jakiś inny sposób. Mecenasami w Galicji byli przede wszystkim magnaci, bogata szlachta, reprezentanci wysokich urzędów duchownych i świeckich, miejscowa inteligencja. To oni najczęściej finansowali koszty druku, zachęcali autorów do publikowania lub pracy translatorskiej, pozwalali korzystać ze swoich bibliotek, wspomagali finansowo edukację uzdolnionej młodzieży, tworzyli klimat dla rozwoju polskiej kultury.

Lwów nadążał za „oświeconymi” w głównej mierze dzięki książce – lokalnej, ale w szczególności napływowej – która trafiała tam różnymi drogami – z Wiednia, by określać austriackie standardy, z Warszawy, by utrzymywać w Galicji ducha polskości. Jedna i druga uczyła, bawiła, oświecała i wychowywała, a dodatkowo inspirowała miejscowych autorów do pracy twórczej, a lokalne księgarnie i drukarnie do akcji nakładowo-typograficznych.

Niebagatelną rolę odegrały w tym względzie również miejscowe periodyki („Pismo Uwiadamiające Galicji”, „Lwowskie Pismo Uwiadamiające”, „Lwowskie Tygodniowe Wiadomości”, „Dziennik Patriotycznych Polityków”, „Zbiór Pism Ciekawych” „Gazeta Lwowska”, „Rozmaitości”, „Pamiętnik Lwowski”, „Pszczola Polska”, „Pamiętnik Galicyjski”, „Czasopism Naukowy Księgozbioru Publicznego imienia Ossolińskich”, „Annales Iurisprudientiae” „Gazeta Ogrodnicza”), które pomimo początkowej nieregularności i niedoskonałości, rozbudzały zainteresowania czytelnicze. Poznawanie lokalnej społeczności z prasą przebiegało dosyć mozolnie, ale po dostosowaniu jej do potrzeb odbiorców i znacznym urozmaiceniu, osiągnięto zamierzone efekty. Periodyki skupiały wokół siebie lokalne środowiska intelektualne – inteligencję, mecenasów kultury, „Patriotycznych Polityków”, ludzi pióra, a z czasem nawet kolegia redakcyjne – które z większym lub mniejszym powodzeniem kształtowały u lwowian nawyki sięgania po książkę i prasę oraz zamiłowanie do literatury. W latach 20. XIX wieku pisma lwowskie stały się nawet narzędziem kampanii na rzecz czytelnictwa, wzywającej społeczeństwo do edukacji i samokształcenia. Na łamach prasy zaczęto namawiać do czytania, do odwiedzania księżnicy uniwersyteckiej, zamieszczano recenzje nowości wydawniczych, imienne listy prenumeratorów czasopism i niektórych publikacji książkowych, ogłaszano wykazy edycji, które wyszły w języku polskim – w lwowskich lub innych ośrodkach wydawniczych – pisano o fundacji Józefa Maksymiliana Ossolińskiego i zachęcano do naśladowania jego inicjatywy.

Przełom XVIII i XIX wieku przynosi we Lwowie także poważne zmiany jakościowe jeśli idzie o instytucje służące „oświecaniu publicznemu”, mowa tu o szkołach, uczelni wyższej, teatrze, drukarniach, księgarniach i bibliotekach. Po raz pierwszy stykamy się w tym mieście ze świeckim uniwersytetem, zlaicyzowanym szkolnictwem, publicznym teatrem, drukarniami (Pillerów, Gustawa Wilhelma Wichmana, Józefa Schnaydra) i księgarniami mieszczańskimi o charakterze kapitalistycznych przedsiębiorstw (Karola Bogusława Pfaffa, Pillerów, Karola Wilda, braci Iglów, Bartłomieja Jabłońskiego, Ignacego Kuhna i Jana

Milikowskiego), z bibliotekami naukowymi, z płatnymi wypożyczalniami książek, dostępnymi dla każdego, kto wnieś opłatę za korzystanie. Bliższe poznanie historii tych placówek pozwala dostrzec ewolucję, której podlegał na przełomie badanych wieków lwowski rynek książki. Tradycyjne, prowincjonalne bibliopole, przekształciły się w księgarnie sortymentowe, nakładowe, antykwaryczne, prowadzące wypożyczalnie książek, prenumerujące czasopisma i serie wydawnicze, publikujące katalogi księgarskie, reklamujące się w prasie, prężnie współpracujące z najważniejszymi ośrodkami wydawniczymi w kraju, a nawet za granicą. Drukarnie zaś stały się, podobnie jak na zachodzie Europy, rozbudowanymi przedsiębiorstwami (w przypadku Pillerów z własną księgarnią, papiernią i gisernią), które nie tylko realizowały zlecenia typograficzne, ale też poprzez własną politykę nakładową wpływały na kulturę literacką Lwowa. Obserwujemy również ewolucję zawodu osób trudniących się sprzedażą bądź tłoczeniem książek. Księgarz z kupca - handlarza, przeistoczył się w nakładcę, drukarz zaś, z zakładu rzemieślniczego, realizującego najczęściej cudze zamówienia, uczynił firmę wydawniczą. Zauważamy jeszcze jedno istotne zjawisko, otóż wokół księgarni i drukarni zaczynają gromadzić się miejscowe elity intelektualne, a oficyny te stają się miejscem spotkań oświeconych lwowian i Galicjan.

Ta nowa infrastruktura „świata książki” znacznie przyspieszyła bieg pozytywnych przemian, jakie zaszły u styku XVIII i XIX wieku nie tylko we Lwowie, ale w całej Galicji. Lwów w latach 1772-1830 zmienił się bardzo istotnie. Z podupadłego, oderwanego od Rzeczypospolitej prowincjonalnego miasta, przekształcił się w stolicę zaanektowanego terytorium, w zreorganizowany i zmodernizowany na wzór austriacki ośrodek administracyjny, któremu jednocześnie udało się pozostać ostoją polskości, bowiem nawet w warunkach przerwania polskich tradycji szkolnych i uporczywego tępienia przez szereg lat wszelkich objawów niezależnego życia narodowego, zaborcy nie udało się zgermanizować w Galicji, a tym bardziej we Lwowie, świątłych warstw społeczeństwa polskiego, które stało się główną siłą napędową „akcji oświeceniowej”. Zjawiska te upewniają o słuszności postawienia tezy, że rozwój intelektualny w mieście nad Pełtwią nastąpił na przełomie wieków XVIII i XIX.

Opracowanie tak szeroko rozpatrywanej problematyki wymagało wieloaspektowego podejścia – wyjaśnienia, jak wyglądało ówczesne życie kulturalno-oświatowe we Lwowie (czy działały tam odpowiednie instytucje), jak rozwijało się życie towarzyskie, teatralne, muzyczne, czy powoływano w tym czasie towarzystwa, czy działały środowiska opinio- i kulturotwórcze, czy funkcjonowały biblioteki, jak wyglądało środowisko intelektualne Lwowa?); rozpoznania stosunków wydawniczo-księgarskich (warunków rozwoju drukarstwa i księgarstwa, form mecenatu, działań cenzury, charakterystyki poszczególnych placówek drukarskich, księgarskich i wypożyczalni książek); analizy wytworów wywodzących się z poszczególnych oficyn drukarskich (pod względem formalnym i treściowym), czasem ustalenia edycji anonimowych typograficznie; zapoznania się z drukami lwowskimi, wydanymi w badanym okresie (z repertuarem wydawniczym), aby móc stwierdzić czy były one wyrazem ogólnej tendencji epoki, czy wytworem specyficznym, szczególnym dla danego terytorium, czy można dostrzec w nich właściwy dla Galicji, a może dla Lwowa, wymiar życia książki?); rozpoznania lwowskiego rynku prasowego (jak się rozwijał, czy i jak prasa wpływała na opinię publiczną?); oceny edytorsko-typograficznej formy i jakości edycji oraz analizy bibliograficznej, treściowej i ilościowej zespołu tekstów, eksploracji katalogów wydawniczych, księgarskich, bibliotecznych, spisów wypożyczalni książek; przebadania prasy lwowskiej oraz ważniejszych pism pochodzących z innych ośrodków wydawniczych kraju (ze względu m.in. na zamieszczane tam inseraty prasowe, np. w prasie warszawskiej); poznania metod reklamy i upowszechniania książki; charakterystyki publiczności czytelniczej.

Mimo iż życie książki we Lwowie na przełomie XVIII i XIX wieku nie zostało jeszcze w pełni naukowo rozpoznane, istnieje literatura przedmiotu, materiały archiwalne, a także zachowane inwentarze biblioteczne, źródła bezpośrednie w postaci dzieł i katalogów (księgarskich i aukcyjnych), prospekty wydawnicze, prasa lwowska, na której łamach odnajdujemy liczne odniesienia do problematyki ruchu księgarsko-wydawniczego. Dokumenty te stanowią doskonałe źródło wiedzy, mogące służyć nie tylko do zgłębiania zagadnień odnoszących się do kultury książki we Lwowie, ale także do poznania kultury intelektualnej całej Galicji. Z pewnością zachęcają do podjęcia próby przyjrzenia się kulturze umysłowej Lwowa u schyłku XVIII i na początku XIX wieku i pokazania, jak w atmosferze wielokulturowego i wielonarodowościowego miasta, rozwijało się życie książki, i z czego wynikały preferencje czytelnicze Galicjan.

Dysertacja składa się z 8 numerowanych rozdziałów, które dopełniają: wykaz skrótów; bibliografia; spisy – tabel, schematów, ilustracji; indeksy – nazwisk i wydawnictw periodycznych oraz plan: *Instytucje książki we Lwowie w latach 1772-1830*, w którym zaznaczyłam, gdzie zlokalizowane były omawiane przeze mnie lwowskie drukarnie, księgarnie, wypożyczalnie książek i biblioteki (tu ograniczyłam się do wskazania dwóch najbardziej znaczących księżnic – uniwersyteckiej i Ossolineum. Biblioteki instytucji kościelnych, zakonne, prywatne i in. były rozproszone po całym Lwowie, plan obejmuje zaledwie centrum miasta, dlatego, aby uniknąć wybiórczego wskazywania lokalizacji poszczególnych placówek bibliotecznych, nie zaznaczałam ich wcale).

Układ pracy ma na celu pokazanie, w pewnym logicznym ciągu, warunków rozwoju książki i prasy we Lwowie. Rozdziały I. i II. (Lwów w czasach Rzeczypospolitej szlacheckiej i w zaborze austriackim oraz Życie intelektualne, kulturalne i towarzyskie Lwowa w okresie oświecenia) wprowadzają do głównej problematyki rozprawy, a jednocześnie pozwalają zrozumieć określone preferencje i tempo rozwoju kultury książki polskiej w oświeceniowym Lwowie.

Rozdział III. (Stosunki wydawniczo-księgarskie) przybliży warunki rozwoju ruchu wydawniczo-księgarskiego, z uwzględnieniem mecenatu i cenzury, jako czynników pobudzających lub hamujących występowanie kultury literackiej. Przedstawia chronologię powstawania poszczególnych instytucji książki, ich losy, znaczenie, wzajemne relacje, wpływające dosyć często na ofertę księgarsko-wydawniczą.

Rozdziały IV. i V. (Oferta księgarska oraz Lwowska produkcja wydawnicza – repertuar, autorzy, estetyka typograficzna, ogólna charakterystyka edycji i ich znaczenie) rekonstruuje asortyment księgarsko-wydawniczy Lwowa, charakteryzując, oceniając, pokazując jego społeczną i kulturową rolę. W następnej kolejności wskazuję na autorów lokalnej produkcji wydawniczej. Zauważam, że pomimo ograniczonego dostępu do wytworów, zwłaszcza kultury polskiej, i małej liczby instytucji pośredniczących w odbiorze tej kultury, mimo braku we Lwowie grona nadzwyczaj wybitnych autorów, powstały tam wartościowe edycje lub przekłady rodzimych twórców, które zasługują na uwagę, i które miały wpływ na rozwój kultury umysłowej porozbiorowego Lwowa. Oceniając zaś szatę zewnętrzną druków lwowskich i obowiązujące wówczas gusta estetyczne, chciałam pokazać, że tamtejsza produkcja lokalna była wzorowana na wytworach pochodzących z innych warsztatów typograficznych, nie tylko krajowych, ale i europejskich, i obowiązujące tendencje w zakresie zdobnictwa książkowego były we Lwowie znane, podobnie zresztą, jak wszelkiego rodzaju nowinki techniczno-technologiczne, na przykład litografia. Z kolei próbując ogólnie scharakteryzować repertuar wydawniczy Lwowa w zakresie książki polskiej w latach 1772-1830, mogłam ustalić, że to suma improwizacji wydawniczych, sugestii władz rządowych i mecenasowskich, realizacja doraźnych potrzeb środowiskowych i wreszcie celowych zamierzeń edytorsko-wydawniczych.

O ile polskojęzyczny repertuar wydawniczy Lwowa omówiłam wnikliwie, o tyle z prezentacji pełnego obrazu asortymentu książki polskiej w tamtejszych oficynach księgarskich, zrezygnowałam świadomie. Jest to ogromny liczebnie materiał, wymagający odrębnego opracowania, a moim celem było jedynie pokazanie, że książka polska we Lwowie była dostępna, jakiego typu były to publikacje i skąd napływały. Przeanalizowałam zatem tylko wybrane katalogi, ale nawet i ten wybiórczy rekonesans pozwala utwierdzić się w przekonaniu, że księgarze lwowscy mieli dosyć rozległe kontakty handlowe i potrafili sprowadzić większość publikacji. Książka polska była tam w stałej ofercie, co powodowało, że dzięki lekturze lwowianie i mieszkańcy Galicji Wschodniej, pomimo oderwania od Rzeczypospolitej, nie tracili kontaktu z literaturą, historią i nauką polską, a dzięki polskojęzycznym przekładom, także z kulturą światową.

W rozdziale VI. (Rynek prasowy – charakterystyka, podział typologiczny) wymieniam w kolejności chronologicznej czasopisma i gazety wychodzące we Lwowie w latach 1772-1830, odnoszę się do ich zawartości treściowej i typologii, wskazuję na rolę, jaką odegrały w życiu umysłowym Lwowa i Galicji, bo z pewnością były głównym czynnikiem opiniotwórczym i podstawowym środkiem komunikacji społecznej. W rozdziale tym umieszczam również almanachy. Są to wydawnictwa, które sprawiają spory kłopot klasyfikacyjny, stanowią bowiem formę pośrednią między książką a czasopiśmem, i tym samym kojarzą ze sobą sprzeczne cechy i przeciwstawne elementy cechujące publikacje zwarte i periodyczne. W warunkach polskich często zastępowały czasopisma, na których wydanie trudniej było zdobyć odpowiednią koncesję, trzeba było przeznaczać większe nakłady i redagowanie ich trwało dłużej. W literaturze przedmiotu almanachy raz traktowane są jako czasopisma i tytuły ich zapisywane są w cudzysłowie, innym zaś razem, podchodzi się do nich, jak do antologii i nagłówki zapisuje kursywą. Mając duże wątpliwości, jak postąpić z tymi wydawnictwami, i w którym miejscu je zaprezentować (charakteryzując produkcję książkową czy rynek prasowy?) ostatecznie zdecydowałam się umieścić je po czasopiśmach.

Z kolei rozdział VII. (Reklama książki i promocja czytelnictwa we Lwowie) ukazuje sposoby kierowania oferty księgarsko-wydawniczej do grupy docelowej. Czyniono to poprzez ogłoszenia prasowe, katalogi, zapowiedzi wydawnicze, prospekty wydawnicze czy listy prenumeratorów. Okazuje się bowiem, że we Lwowie całkiem skutecznie zachęcano czytelników do kupna lub subskrypcji książek, prenumeraty czasopiśm, nabywania pozostałego asortymentu, którym handlowali księgarze, korzystania z płatnych wypożyczalni książek, śledzenia nowości, a w latach 20. XIX wieku do podjęcia samokształcenia.

W rozdziale ostatnim – VIII. (Odbiorcy książki we Lwowie – przekrój społeczny, publiczność literacka, potrzeby czytelnicze) próbuję pokazać kto sięgał we Lwowie/w Galicji po lekturę, i jaka to była lektura. Początkowo trafiała ona jedynie do wybranych grup społecznych, najbogatszych i najbardziej wykształconych (głównie do magnaterii, kleru, bogatych ziemian). Z chwilą zorganizowania w Lwim Grodzie, wprawdzie w austriackim kształcie, ale jednak systemu szkolnego, a w szczególności założenia uniwersytetu, liczba sięgających po książkę zdecydowanie wzrosła. Prócz warstw najbogatszych, zaczęła ona być obiektem zainteresowania średniej miejskiej inteligencji (profesorów uczelni i szkół, prawników, lekarzy, aptekarzy, literatów, kolekcjonerów, aktorów, artystów, urzędników, wojskowych), a wreszcie średniozamożnych ziemian, uczniów i studentów, którzy z czasem stali się podstawową grupą odbiorców lektury. Czytano różnorakie utwory – poezję, sztuki teatralne, książkę literacką, historyczną, religijną, naukową – z zakresu prawa, medycyny, rolnictwa, techniki, geografii, literaturę panegiryczną, poradnikową, kalendarzową, pisma periodyczne, a więc typowe publikacje, popularne w tamtym okresie.

Poprzez spojrzenie na książkę polską we Lwowie – z uwzględnieniem zjawisk życia epoki, wydarzeń politycznych, warunków prawno-ekonomicznych, prądów umysłowych, poziomu oświaty i kultury – starałam się ją pokazać jako wytwór określonych warunków

historycznych i społecznych, a także duchowych i praktycznych potrzeb tamtego środowiska. Zwróciłam również uwagę na zespół zjawisk inspirujących lub hamujących rozwój rynku księgarsko-wydawniczego, tendencje w kulturze epoki, możliwości twórcze lokalnych autorów, aktywność miejscowych oficyn księgarskich, operatywność warsztatów typograficznych, ich sprawność techniczną i organizacyjną, a więc, na najważniejsze składniki kultury książki we Lwowie na przełomie XVIII i XIX wieku. Wskazałam ponadto powiązanie tamtejszej oferty wydawniczej i księgarskiej z zainteresowaniami i potrzebami czytelnictwa mieszkańców Galicji Wschodniej oraz podkreśliłam rolę, jaką odegrała lokalna prasa na rzecz promocji książki, czytelnictwa i literatury. Mam skromną nadzieję, że monografia prezentuje nieznaną dotąd obraz kultury książki polskiej w stolicy Galicji czasów oświecenia i będzie przydatna, zarówno do badań nad kulturą Kresów Wschodnich, jak i w odtworzeniu dziejów książki we Lwowie w okresie porozbiorowym.

Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Na mój dorobek naukowy (poza monografią zgłoszoną jako osiągnięcie w przewodzie habilitacyjnym) składa się ogółem 55 publikacji, w tym 6 wydanych przed doktoratem. Wśród 49 publikacji wydanych po doktoracie znajduje się: 1 współredagowana monografia wieloautorska, 18 rozdziałów w monografiach, 3 hasła encyklopedyczne, 17 artykułów problemowych (w tym 2 w języku słowackim i 11 w ukraińskim), 6 recenzji oraz 4 opracowania inne, m.in. sprawozdania, prezentacje, streszczenia [pełna lista publikacji – zał. nr 4].

W dorobku tym można wyróżnić prace koncentrujące się wokół kilku obszarów badawczych: a.) kultura książki polskiej we Lwowie; b.) drukarstwo zakonne na dawnych ziemiach Rzeczypospolitej; c.) bibliotekarstwo współczesne; d.) kształcenie akademickie bibliotekarzy wobec potrzeb i wyzwań współczesnego rynku pracy.

a.) kultura książki polskiej we Lwowie

Problematyką tą zajmuję się od czasów uczestnictwa w seminarium magisterskim doc. dra hab. Józefa Szczepańca, pod którego kierunkiem przygotowałam w roku 1991 pracę magisterską pt. *Księgarnia Karola Bogusława Pffafa we Lwowie w latach 1780-1830*, a następnie opublikowałam ją w postaci artykułu w piśmie naukowym – *Księgarnia Karola Bogusława Pffafa we Lwowie w latach 1780 – 1829*, „Bibliotekoznawstwo” 2000, t. XXIII, s. 37 – 94.

Badania dotyczące produkcji i obiegu książki we Lwowie/w Galicji kontynuowałam również przed doktoratem. Przygotowałam wówczas, oparty na bogatej podstawie źródłowej, artykuł pt. *Problemy książki w świetle ustawodawstwa galicyjskiego z lat 1773 – 1818*, który ukazał się na łamach „Czasopisma Zakładu Narodowego imienia Ossolińskich” 1994 z. 5 s. 7 – 56.

Praca nad aktami normatywnymi zwróciła moją uwagę na wkład drukarni Pillerów w formowanie się lwowskiego rynku wydawniczego i zainspirowała do przyjrzenia się tej rodzinie bliżej. Efektem głębszego rozpoznania działalności typografii Pillerów była rozprawa doktorska pt. *Drukarnia Pillerów w polskiej kulturze literackiej Lwowa 1773-1800*, a następnie szereg artykułów i rozdziałów w monografiach: *Drukarnia Pillerów we Lwowie i cechy edytorsko-typograficzne jej produkcji literackiej (1773-1800)* [pełny opis bibliograficzny – zob. zał. nr 4, pkt II B – Rozdziały w książkach – opracowania problemowe, poz. 1]; *Drukarnia Pillerów we Lwowie na kanwie materiałów związanych z obchodami stuletniej rocznicy założenia firmy* [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Rozdziały w książkach –

opracowania problemowe, poz. 9]; *Utwory okolicznościowe z lat 1773-1800 z lwowskiej tłoczni gubernialnej jako wyraz życia społeczno-politycznego Galicji* [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Rozdziały w książkach – opracowania problemowe, poz. 15]; *Zlecenia o tematyce religijnej realizowane w lwowskiej tłoczni gubernialnej w latach 1773-1800* [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Artykuły problemowe, poz. 16].

Następnie moje zainteresowania naukowe zaczęły skupiać się na problematyce dotyczącej ruchu księgarsko-wydawniczego Lwowa końca XVIII i początku XIX wieku. Punktem wyjścia były opracowania ukazujące, jak przedstawiało się tam życie książki w okresie bezpośrednio po rozbiorach, i jak ośrodek lwowski ewaluował jako stolica Królestwa Galicji i Lodomerii, także w sferach życia, związanego z produkcją, rozpowszechnianiem i recepcją słowa drukowanego. Starłam się pokazać, że mimo oderwania od Rzeczypospolitej w okresie porozbiorowym powstało tam kilka nowoczesnych i prężnych placówek, które w profesjonalny sposób zajęły się wytwarzaniem i rozpowszechnianiem książki, wykorzystując w tym celu najnowsze osiągnięcia sztuki drukarsko-edytorskiej, nowe metody reklamy i propagandy publikacji (katalogi księgarskie, wydawnicze i aukcyjne, inseraty prasowe, subskrypcja), nowy system handlu książką, co pozwoliło, aby we Lwowie mogły się dokonywać te wszystkie przemiany, które zachodziły wówczas w europejskiej typografii i księgarstwie. Do ważniejszych publikacji w tym zakresie można zaliczyć artykuł pt. *Typografia lwowska do końca XVIII wieku i jej przemiany własnościowe* [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Artykuły problemowe, poz. 1] oraz rozdział dotyczący księgarstwa lwowskiego przełomu XVIII i XIX wieku, opublikowany w tomie pokonferencyjnym, najpierw w edycji ukraińskiej, a następnie polskiej - *Dzieje księgarstwa lwowskiego końca XVIII i początku XIX wieku* [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Rozdziały w książkach – opracowania problemowe, poz. 5, 6]. Istotnym dla dziejów książki we Lwowie jest także artykuł pt. *Pierwsza wypożyczalnia książek we Lwowie w końcu XVIII wieku* [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Artykuły problemowe, poz. 5], weryfikuje bowiem dotychczasowe ustalenia, że pierwszą płatną wypożyczalnię książek we Lwowie założył Karol Wild. Według moich badań dużo wcześniej działała tam (co najmniej od 1794 roku) wypożyczalnia przy księgarni Pillerów.

Zajmowałam się również zagadnieniami dotyczącymi dziejów Uniwersytetu Lwowskiego, a konkretnie instytucjami książki, które powołano do świadczenia usług na rzecz uczelni. W roku 2011 środowisko naukowe Lwowskiego Uniwersytetu im. Iwana Franki obchodziło 350 lecie istnienia uczelni. Na zaproszenie redakcji pisma ukraińskiego (Вісник Львівського університету. Серія книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології) przygotowałam artykuł pokazujący, jak uniwersytecka drukarnia, księgarnia i biblioteka służyły macierzystej uczelni, i jak instytucje te wpłynęły na jej rozwój (*Drukarnâ, knigarnâ i biblioteka u strukturî L'viv's'kogo unîversitetu* [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Artykuły problemowe, poz. 4].

W kręgu moich zainteresowań znalazła się ponadto problematyka związana z lwowskim czasopiśmiennictwem. Prasa bowiem pojawiła się tam w okresie porozbiorowym i odegrała niezwykle istotną rolę. Była wynikiem rozwoju ruchu księgarsko-wydawniczego, który miał miejsce w ostatnich dziesięcioleciach XVIII wieku, a jednocześnie stymulowała ten ruch. Bliższe rozpoznanie periodyków lwowskich i ich zawartości okazało się bardzo pomocne w przybliżeniu wielu nieznanych dotąd lub słabo opracowanych kwestii. Tu efektem badań poświęconych tej problematyce był artykuł pt. *Czasopiśmiennictwo lwowskie do końca XVIII wieku* [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Artykuły problemowe, poz. 2] oraz rozdział w pracy zbiorowej pt. *Reklama wydawnicza i księgarska na łamach lwowskich pism periodycznych XVIII wieku* [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Rozdziały w książkach – opracowania problemowe, poz. 11].

W swoim dorobku naukowym mam też publikacje dotyczące poszczególnych lwowskich placówek drukarskich, księgarskich lub bibliotecznych, które szczegółowo

omawiają ich dzieje. Poświęciłam opracowanie drukarni Pawła Józefa Golczewskiego, jednego z pierwszych lwowskich drukarzy mieszczańskich (*Działalność typograficzna Pawła Józefa Golczewskiego we Lwowie w latach 1736-1751*, [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Rozdziały w książkach – opracowania problemowe, poz. 4]; przygotowałam artykuł dotyczący rytownika lwowskiego Jana Filipowicza (*Sztycharz i drukarz lwowski Jan Filipowicz w świetle dokumentów archiwalnych* [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Artykuły problemowe, poz. 12], który – warto podkreślić – opracowałam w oparciu o mało znane dotąd materiały, znajdujące się w zasobach Centralnego Historycznego Archiwum Ukrainy we Lwowie (testament i dwa warianty pośmiertnego inwentarza majątkowego). Podjęłam również próbę rekonstrukcji zasobów biblioteki franciszkańskiej we Lwowie, przygotowując opracowanie pt. *Księgozbiór OO. Franciszkanów we Lwowie w świetle inwentarzy bibliotecznych z lat 1898-1903* [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Rozdziały w książkach – opracowania problemowe, poz. 14], które pozwoliło pokazać, że lwowska biblioteka franciszkańska stanowiła doskonały warsztat nie tylko do pogłębiania życia duchowego i modlitewnego, ale także intelektualnego.

Ważne miejsce w lwowskiej typografii odegrali również Łukasz i August Skerlowie, którzy (oprócz haseł biograficznych) nie doczekali się dotąd osobnego opracowania, choć w pełni swoją działalnością zawodową i społeczną na to zasłużyli. Chcąc wypełnić tę lukę zebrałam dane na ich temat, poszerzyłam o informacje pochodzące z lwowskiej prasy zawodowej, ufając, że opracowanie to przyczyni się do pełniejszego ukazania roli, jaką odegrali ci drukarze i działacze ruchu zawodowego, i opublikowałam w postaci rozdziału – *Łukasz i August Skerlowie – lwowscy drukarze i działacze ruchu zawodowego* [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Rozdziały w książkach – opracowania problemowe, poz. 17].

Podczas wyjazdu (w ramach umowy ogólnouczelnianej, w terminie 12V-21V 2016) odbyłam spotkanie z pracownikami Uniwersytetu Lwowskiego (Katedry Bibliotekoznawstwa i Bibliografii) i wygłosiłam wykład otwarty dla studentów i pracowników Wydziału Kultury i Sztuki, przy którym funkcjonuje Katedra Bibliotekoznawstwa i Bibliografii. Temat wykładu – *Przemiany ruchu wydawniczo-księgarskiego we Lwowie na przełomie XVIII i XIX wieku*.

Pomimo tego, że do określonych aspektów kultury książki we Lwowie odnosiłam się w swoich publikacjach niejednokrotnie, czułam potrzebę przygotowania takiego opracowania, które mogłoby w pełni pokazać ogół zjawisk i procesów dotyczących kultury książki we Lwowie na przełomie XVIII i XIX wieku. Szansą na urzeczywistnienie tych zamierzeń była dotacja, przyznana mi w 2011 roku przez Narodowe Centrum Nauki, dzięki której mogłam prowadzić szeroko zakrojone kwerendy w kraju i za granicą, niezbędne dla opracowania tego tematu. Efektem moich wieloletnich badań i żmudnych poszukiwań jest przedstawiona monografia pt. *Kultura książki polskiej we Lwowie w okresie oświecenia*, stanowiąca podstawę do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego.

b.) drukarstwo zakonne na dawnych ziemiach Rzeczypospolitej

Pozostając w nurcie badań dotyczących kultury Kresów dawnej Rzeczypospolitej i roli książki w jej kreowaniu, zajęłam się drukarstwem zakonnym. Działalność typograficzna placówek zakonnych była bowiem doskonałą pomocą nie tylko w głoszeniu słowa Bożego, ale także w upowszechnianiu wiedzy, informacji, kultury i literatury. Na ziemiach ruskich Rzeczypospolitej drukarnie katolickie posiadali jezuita i franciszkanie we Lwowie, jezuita w Przemyślu, karmelici w Berdyczowie oraz dominikanie w Łucku. Repertuar wydawniczy tych warsztatów jest trwałym świadectwem dziejów zakonnych na Kresach i dowodzi roli, jaką odegrał tam Kościół katolicki. Publikacje zakonne uczestniczyły przecież w formowaniu się życia umysłowego na wschodnich rubieżach Rzeczypospolitej i weszły na trwałe do dorobku kulturalnego tych ziem. Ponieważ pełniejszego opracowania doczekała się jedynie typografia

kulturalnego tych ziem. Ponieważ pełniejszego opracowania doczekała się jedynie typografia karmelitów w Berdyczowie, moje zainteresowania naukowe skoncentrowały się na przybliżeniu działalności pozostałych oficyn drukarskich. W efekcie powstały następujące publikacje: *Działalność typograficzna dominikanów łuckich w latach 1787-1831* [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Rozdziały w książkach – opracowania problemowe, poz. 2], *Repertuar wydawniczy tłoczni zakonnych - na przykładzie Drukarni Jezuickiej we Lwowie* [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Rozdziały w książkach – opracowania problemowe, poz. 12], *Drukarnie zakonne Kościoła łacińskiego na ziemiach ruskich Rzeczypospolitej od XVII do XIX w. i ich losy* [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Rozdziały w książkach – opracowania problemowe, poz. 13].

Moje zainteresowania typografią zakonną na wschodnich ziemiach Rzeczypospolitej zostały przez środowisko naukowe zauważone, a prace docenione. W efekcie otrzymałam propozycję uczestniczenia – jako współrealizator – w Programie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Narodowy program rozwoju humanistyki” w latach 2012–2016; nr 11H 11 021280: Dziedzictwo kulturowe po klasztorach skasowanych na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej oraz na Śląsku w XVIII i XIX w.: losy, znaczenie, inwentaryzacja, pod kierownictwem Marka Derwicha.

Kontynuując badania poświęcone drukarniom zakonnym prezentowałam je poprzez udział w konferencjach, opublikowanie artykułów i recenzji. W ramach realizacji wspomnianego projektu przygotowałam następujące publikacje: *Dochody klasztorów wynikające z działalności typograficznej na przykładzie drukarni franciszkanów we Lwowie (1770-1776)* [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Rozdziały w książkach – opracowania problemowe, poz. 10]; *Miždisciplinarna programa "Kul'turna spadšina kolišnih monastirov na teritorii Reči Pospolitoi ta Silezii, skasovanih u XVIII-XIX st. : Dolâ, značennâ, inventarizaciâ" - možnosti spivpraci* [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Artykuły problemowe, poz. 14]; *Drukarnâ Počaïvsk'ogo Uspens'kogo monastirâ ta ïi starodruki. Zbîrnik naukovih prac'* [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Recenzje, poz. 4] oraz artykuł przyjęty do druku – *Losy mienia po skasowanych zakonach na obszarze Galicji w świetle inseratów prasowych zamieszczonych w „Lwowskich Tygodniowych Wiadomościach”*, który wkrótce ukaże się jako rozdział w monografii zbiorowej.

c.) bibliotekarstwo współczesne

Osobnym polem moich zainteresowań naukowych, odchodzącym od badań historycznych, jest bibliotekarstwo współczesne. W tym zakresie zajmowałam się głównie bibliotekami resortu edukacji, ale również publicznymi i naukowymi, wskazując ich rolę, zadania, perspektywy.

Mając za sobą czterdziestoletnie doświadczenie pracy w bibliotece szkolnej (różne typy szkół) i stopień nauczyciela dyplomowanego, wypowiadałam się kilkakrotnie na temat bibliotek systemu oświaty. Brałam na przykład udział w VII Elbląskim Forum Nauczycieli Bibliotekarzy pod hasłem: *Działalność informacyjna bibliotek systemu oświaty a potrzeby społeczeństwa informacyjnego*. (22 X 2008) i wygłosiłam referat pt. *Działalność informacyjna bibliotek szkolnych – wybór czy konieczność?*, w którym podkreślałam, że w dobie społeczeństwa informacyjnego biblioteki szkolne, czy tego chcą czy nie, skazane są na progresję, nowoczesność, komputeryzację, wysoką efektywność pracy i konkurencyjność. Muszą sprostać wyzwaniom współczesnych użytkowników, inaczej ich przydatność stanie się wątpliwa. Powinny działać tak, by świadczone usługi edukacyjne i informacyjne były ich największym atutem, a miernikiem sukcesu – usatysfakcjonowany użytkownik, któremu biblioteka pomogła w zdobyciu wiedzy, informacji i rozwoju intelektualnym.

Na zaproszenie Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu – Filia w Strzelinie – uczestniczyłam w Konferencji Bibliotekarzy Powiatu Strzelińskiego (Strzelin 27 X 2017), podczas której wygłosiłam referat otwierający obrady pt. *Rola bibliotek publicznych i szkolnych w środowisku lokalnym*. Zwróciłam w nim uwagę na znaczenie bibliotek szkolnych i publicznych w środowisku lokalnym, zwłaszcza w mniejszych miejscowościach, gdzie są one jednymi z niewielu, a czasem jedynymi instytucjami kultury. Biblioteki szkolne stają się wówczas centrami dydaktycznymi i kulturalno-oświatowymi szkoły, z kolei publiczne, centrami informacji, miejscem edukacji, relaksu i integracji lokalnej.

Opublikowałam ponadto szereg artykułów związanych z tym obszarem tematycznym, np. *Úlohy školských knižnic v Pol'sku* [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Artykuły problemowe, poz. 3]; *Współpraca bibliotek szkolnych ze środowiskiem bibliotekarskim i lokalnym* [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Rozdziały w książkach – opracowania problemowe, poz. 3]; *Pedagogické knižnice v Polsku* [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Artykuły problemowe, poz. 8]; *Fondi ta nformacijni zasobi škol'nikh bibliotek u Pol'si* [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Artykuły problemowe, poz. 11].

W swoim dorobku mam również publikacje poświęcone bibliotekom naukowym. Środowisku ukraińskiemu zaprezentowałam na przykład działalność najważniejszych wrocławskich księgarni - *Biblioteka Vroclavskogo Uniwersytetu (istoriâ i sučasnij stan)* [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Artykuły problemowe, poz. 6]; *Biblioteka Nacional'nogo Institutu imeni Ossolins'kih u Vroclavi* [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Artykuły problemowe, poz. 10]; *Innovatsiyni posluhy u pol's'kykh naukovykh bibliotekakh = Innovative services at the polish scientific libraries* [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Artykuły problemowe, poz. 17].

Wpisując się natomiast w dyskusję na temat gromadzenia, przechowywania, ochrony i zabezpieczenia polskiego dziedzictwa narodowego, zwłaszcza tego rozproszonego, zapomnianego i zagrożonego, zajęłam się problematyką związaną z zastosowaniem nowoczesnej technologii w celu ratowania zbiorów historycznych, proponując opracowanie pt. *Digitalizacja kolekcji bibliotecznych szansą na utrwalenie dziedzictwa narodowego : na przykładzie Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu* [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Rozdziały w książkach – opracowania problemowe, poz. 18].

Z kolei zastanawiając się nad zadaniami współczesnych bibliotek, ustosunkowałam się do ich kulturotwórczej roli, wynikającej z kreatywnego i innowacyjnego podejścia do usług bibliotecznych. Wskazałam na fakt, że pracownicy bibliotek mogą być nie tylko pośrednikami pomiędzy wytworami komunikacji publicznej a społeczeństwem, ale powinni również uczynić ze swej instytucji „trzecie miejsce”, agorę wymiany myśli lokalnej – zob. opracowania: *Dial'nist' pol's'kih bibliotek dlâ mıscevih gromad* [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Artykuły problemowe, poz. 13]; *Bibliotekarz animatorem i menedżerem kultury lokalnej*, [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Rozdziały w książkach – opracowania problemowe, poz. 16].

d.) kształcenie akademickie bibliotekarzy wobec potrzeb i wyzwań współczesnego rynku pracy

W moim dorobku naukowym znalazły się również opracowania dotyczące kształcenia bibliotekarzy na potrzeby środowisk lokalnych i rynku pracy. Były one w głównej mierze pokłosiem udziału w ogólnopolskim projekcie *Aktualizacja kształcenia akademickiego bibliotekarzy pracujących w małych bibliotekach gminnych*, realizowanym w latach 2009-2011 przez Polskie Towarzystwo Bibliologiczne Oddział Warszawski i Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego. Jako opiekun praktyk zawodowych przygotowałam dwie propozycje programów praktyk dla studentów informacji naukowej i bibliotekoznawstwa (studia I i II stopnia), które zostały nagrodzone i opublikowane w zbiorowym wydaniu

poświęconym modernizacji kształcenia studentów kierunków bibliologicznych (*Wrocław - IINiB UW. (Praktyki na studiach licencjackich)* [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Rozdziały w książkach – opracowania problemowe, poz. 7] oraz *Wrocław - IINiB UW. (Praktyki na studiach magisterskich)* [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Rozdziały w książkach – opracowania problemowe, poz. 8].

Ponadto wspólnie z innym pracownikiem Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego – Agnieszką Wandel – wzięłam udział w konferencji podsumowującej projekt (Aktualizacja kształcenia akademickiego bibliotekarzy pracujących w małych bibliotekach gminnych. Konferencja Zamykająca Projekt. Warszawa, 8-9 listopada 2011 r.) i przygotowałam prezentację dotyczącą realizacji projektu w naszej instytucji, która dostępna jest w Internecie – *Aktualizacja kształcenia akademickiego bibliotekarzy pracujących w małych bibliotekach gminnych: realizacja Projektu w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego* [Dokument elektroniczny]: <http://www.projekt.ptbow.pl/konferencje/konferencja-zamykajaca-projekt/>.

Wzięłam również udział w Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Мистецька освіта в класичному Університеті: традиції, сучасність та перспективи” (Edukacja artystyczna w tradycyjnym uniwersytecie: tradycje, nowoczesność i perspektywy). Ukraina, Uniwersytet Lwowski, Lwów 30 września – 2 października 2014 r., podczas której zaprezentowałam referat pt. *Rynek pracy a kształcenie bibliotekarzy w Polsce – na przykładzie Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa we Wrocławiu*, który następnie ukazał się w tamtejszym czasopiśmie – (*Rinok praci i pidgotovka bibliotekariv u Pol'si (na prikladni Institutu naukoivoi informacii ta bibliotekoznavstva Vroclavs'kogo universitetu)*) [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Artykuły problemowe, poz. 15].

e.) inne

Z innych osiągnięć wartym podkreślenia jest fakt, że pod moją współredakcją ukazała się obszerna monografia pt. *Książka i biblioteka w procesie komunikacji społecznej* [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Prace redakcyjne, redakcje tomu, poz. 1]. Artykuły wchodzące w skład wieloautorskiego tomu podzielone zostały na trzy zasadnicze części: Karol Głombiowski i jego myśl naukowa, Społeczne funkcjonowanie książki w procesie komunikacji, Biblioteki w systemie komunikacji – przemiany ich funkcji i usług. Owe refleksje – teoretyczne, terminologiczne, historyczne, analizy wybranych wątków, bibliometryczne studia przypadków oraz opracowania odnoszące się do poszczególnych instytucji bibliotecznych opatrzyłam wprowadzającym wstępem.

Ponadto na mój dorobek po doktoracie składają się także dwa sprawozdania z konferencji, które opublikowałam w „Przeglądzie Bibliotecznym” oraz sześć recenzji publikacji naukowych, głównie związanych z problematyką lwowską, ale także drukarstwem zakonnym. Wypowiadałam się na ich temat w punktowanych czasopismach, takich jak: „Przegląd Biblioteczny”, „Studia o Książce i Informacji”, „Roczniki Biblioteczne”, „Hereditas Monasteriorum”.

Na zlecenie redakcji czasopism przygotowywałam też recenzje wydawnicze – dla „Studiów o Książce i Informacji”, „Acta Universitatis Lodzensis. Folia Librorum”, „Nowej Biblioteki”, „Roczników Bibliotecznych”.

Od roku 2014 jestem członkiem Rady Redakcyjnej rocznika ukraińskiego, wydawanego we Lwowie, poświęconego zagadnieniom księgoznawstwa, bibliotekoznawstwa i technologii informacyjnych pt. „Вісник Львівського університету. Серія книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології”, (Visnik L'vivskogo universitetu. Seria knigoznavstvo, bibliotekoznavstvo ta informacijni technologii).

Wyjazdy studyjne i granty

Istotnym przejawem mojej aktywności naukowej były wyjazdy studyjne i granty. Odbylałam 5 wyjazdów studyjnych do Lwowa (w ramach umowy pomiędzy Uniwersytetem Wrocławskim i Uniwersytetem Lwowskim im. I. Franki) oraz 1 wyjazd (w ramach Programu LLP – Erasmus) - Litewski Uniwersytet Pedagogiczny (Lietuvos edukologijos universitetas). Pobytu za granicą wykorzystałam na kwerendy archiwalne i biblioteczne oraz zapoznanie się z tamtejszym piśmiennictwem dotyczącym kultury książki. Efektem moich wyjazdów do Lwowa jest również trwała współpraca pomiędzy Instytutem Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego a Katedrą Bibliotekoznawstwa i Bibliografii Uniwersytetu Lwowskiego.

Uczestniczyłam w 4 grantach badawczych. Pierwszym był wewnętrzny projekt badawczy pt. *Drukarnie zakonne Kościoła łacińskiego w prowincji ruskiej (XVII-XIX w.)* pod nr 2894/W/IINB/08, realizowany w latach 2008-2009. Oprócz ogólnego rozpoznania problematyki drukarstwa zakonnego przygotowałam opracowanie pt. *Działalność typograficzna dominikanów łuckich w latach 1787-1831* [– zob. zał. nr 4, pkt II B – Rozdziały w książkach – opracowania problemowe, poz. 4.]

Wzięłam też udział w ogólnopolskim projekcie pt. *Aktualizacja kształcenia akademickiego bibliotekarzy pracujących w małych bibliotekach gminnych*, realizowanym w latach 2009-2011 (przez Polskie Towarzystwo Bibliologiczne Oddział Warszawski i Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego). Moje zadanie polegało na opracowaniu dwóch programów praktyk dla studentów informacji naukowej i bibliotekoznawstwa (studia I i II stopnia), a następnie ich wdrożeniu, monitoringu i ewaluacji.

W latach 2011-2014 byłam kierownikiem własnego projektu badawczego (Program Narodowego Centrum Nauki): N N103 405340 pt. *Kultura książki polskiej we Lwowie w okresie Oświecenia*. (Nr umowy 4053/B/H03/2011/40), którego efektem był cykl publikacji, a obecnie rozprawa stanowiąca podstawę do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego nauk humanistycznych.

W latach 2012-2016 współuczestniczyłam w realizacji grantu, kierowanego przez Marka Derwicha, pt. *Dziedzictwo kulturowe po klasztorach skasowanych na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej oraz na Śląsku w XVIII i XIX w.: losy, znaczenie, inwentaryzacja* (Program Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Narodowy program rozwoju humanistyki” w latach 2012–2016; nr 11H 11 021280).

Udział w konferencjach, organizacja konferencji

Uczestniczyłam w 3 konferencjach zagranicznych, 8 konferencjach międzynarodowych, 6 konferencjach krajowych. W 8 konferencjach brałam udział bierny.

Współorganizowałam konferencję naukową krajową z udziałem gości zagranicznych pt. *Książka i biblioteka w procesie komunikacji społecznej. W setną rocznicę urodzin prof. Karola Głombiowskiego*, Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 04-06 grudnia 2013 r.; dwukrotnie byłam skarbnikiem konferencji (w latach 2006 i 2009).

Współpraca międzynarodowa i krajowa

Z racji moich zainteresowań kulturą książki we Lwowie współpracuję z pracownikami Uniwersytetu Lwowskiego (Katedry Bibliotekoznawstwa i Bibliografii), co zaowocowało obopólnym udziałem w konferencjach naukowych, Radach Naukowych konferencji,

publikacjami umieszczanymi w periodykach obu instytucji, opiniowaniem programów nauczania, wymianą bilateralną, a także włączeniem ukraińskiego badacza do Rady Naukowej czasopisma „Studia o Książce i Informacji”.

Od czterech lat uczestniczę i współorganizuję (wraz Uniwersytetem Lwowskim, Charkowską Państwową Akademią Kultury, Białoruskim Państwowym Uniwersytetem Kultury i Sztuki i Uniwersytetem Kijowskim im. Borysa Hrinchenka) Międzynarodową Studencką Internet-konferencję pt. „Інформація. Наука. Бібліотека. Весна” (Informacja. Nauka. Biblioteka. Wiosna).

W zakresie współpracy krajowej utrzymuję związki z wrocławskimi i krajowymi bibliotekami naukowymi, publicznymi, pedagogicznymi i szkolnymi oraz z wydawnictwami – w zakresie organizacji zawodowych praktyk wakacyjnych, praktyk przedmiotowych (pedagogicznych) i praktyk śródrocznych w szkołach.

Jako kierownik studiów podyplomowych współpracuję również z interesariuszami w zakresie opiniowania programu dydaktycznego Podyplomowych Studiów Kwalifikacyjnych Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa – I/PO – dla bibliotekarzy.

Członkostwo w towarzystwach naukowych

Moje zaangażowanie na polu nauki przejawia się także w przynależności do towarzystw naukowych. Od 2005 roku jestem członkiem Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego, a od 2012 roku członkiem Polskiego Towarzystwa Badań Nad Wiekiem Osiemnastym.

Działalność dydaktyczna

W Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa pracuję od 2003 roku. Moje wcześniejsze zatrudnienie w bibliotekach szkolnych (szkoła podstawowa, gimnazjum, liceum), i związane z tym doświadczenie, sprawiło, że zlecono mi w szczególności prowadzenie zajęć w ramach specjalizacji *Biblioteki szkolne i pedagogiczne*, *Biblioteki szkolne i publiczne*, takich przedmiotów, jak: Organizacja/metodyka pracy biblioteki szkolnej i pedagogicznej, a następnie, Organizacja i działalność bibliotek systemu oświaty, Dydaktyka w bibliotece szkolnej, Metodyka pracy bibliotek szkolnych i pedagogicznych, Podstawy dydaktyki, Metodyka pracy biblioteki szkolnej, Metodyka pracy biblioteki szkolnej na I etapie edukacyjnym, Dydaktyka przedmiotowa.

Z kolei zainteresowania książką dawną mogłam wykorzystać prowadząc zajęcia z Historii kultury książki, a kompetencje ogólnobibliologiczne, pozwoliły mi realizować takie przedmioty, jak: Opracowanie rzeczowe, Tworzenie baz danych w systemie Access, Animacja w instytucjach kultury, Nauka o bibliotece, Organizacja i zarządzanie biblioteką, Techniki komunikacyjne w bibliotece.

W ostatnich latach (rok akademicki 2016/17 i 2017/18) prowadzę także seminarium licencjackie. Pod moim kierunkiem powstało 15 prac licencjackich, a następne są w przygotowaniu. Powoływano mnie również na recenzenta prac magisterskich, w sumie oceniłam 22 prace.

Nadmienić również należy, że wielokrotnie uczestniczyłam w tworzeniu programów praktyk zawodowych oraz zajmowałam się modyfikacją programu i efektów kształcenia dla podyplomowych studiów kwalifikacyjnych dla bibliotekarzy.

Przygotowywałam i modernizowałam sylabusy przedmiotów, takich jak Animacja w instytucjach kultury; Praktyka zawodowa (studia I i II stopnia); Praktyka przedmiotowa i Praktyka śródroczna (studia I i II stopnia) – realizowana w ramach kształcenia modułowego, przez studentów zdobywających uprawnienia pedagogiczne; Podstawy dydaktyki, Metodyka pracy biblioteki szkolnej, Metodyka pracy biblioteki szkolnej na I etapie edukacyjnym.

Przygotowywałam sylabusy przedmiotów realizowanych na studiach podyplomowych – Kwalifikacyjnych Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa – I/PO – dla bibliotekarzy (Biblioteka w przestrzeni lokalnej, Historia kultury książki) oraz raporty z weryfikacji efektów kształcenia.

Przygotowywałam raporty (dla poszczególnych przedmiotów i praktyk zawodowych), pozwalające ocenić program studiów, trafność stosowanych form zajęć, metod kształcenia oraz metod weryfikacji i oceniania do zakładanych efektów kształcenia.

Byłam opiekunką stypendystki z Przykarpackiego Narodowego Uniwersytetu im. Wasyła Stefanyka w Iwano-Frankowsku, która w ramach Programu Stypendialnego RP dla Młodych Naukowców (2015) realizowała w roku akad. 2015/2016 staż naukowy w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa we Wrocławiu.

Działalność organizacyjna

Spośród ważniejszych moich działań natury organizacyjnej należy wymienić zaangażowanie w przygotowanie trzech konferencji naukowych – w roku 2013 jako kierownik konferencji krajowej z udziałem gości zagranicznych pt. *Książka i biblioteka w procesie komunikacji społecznej. W setną rocznicę urodzin prof. Karola Głombiowskiego*, a w roku 2006 i 2009 jako skarbnik konferencji.

Do moich pozostałych aktywności organizacyjnych należy zaliczyć kilkakrotny udział w pracach Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej, w latach 2008-2012 protokołowanie kolokwii habilitacyjnych, w roku 2015 współpracę zagraniczną w ramach Erasmus+, ale przede wszystkim – od roku 2006 do teraz – opiekę nad praktykami zawodowymi i pedagogicznymi (śródrocznymi i ciągłymi), polegającą na współtworzeniu programów praktyk, znajdowaniu dla studentów odpowiednich placówek, przeprowadzaniu zebrań ze studentami kierowanymi na praktyki, udzielaniu wskazówek dotyczących sposobów realizacji programu praktyk, weryfikacji dokumentacji niezbędnej do zaliczenia praktyk, interweniowaniu w sytuacji zaistnienia trudności, zaliczaniu praktyk, weryfikacji efektów kształcenia, składaniu sprawozdań z przebiegu praktyk).

Od roku 2012 do teraz – kieruję również Podyplomowymi Studiami Kwalifikacyjnymi Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa – I/PO – dla bibliotekarzy (dbam o rekrutację, opracowuję kosztorysy, terminarze zjazdów, harmonogramy zajęć, plany studiów i efekty kształcenia, weryfikuję efekty kształcenia, kontaktuję się z interesariuszami zewnętrznymi).

Moje wysiłki dydaktyczno-organizacyjne na rzecz uczelni zostały dwukrotnie docenione. W roku 2009 otrzymałam nagrodę Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego za osiągnięcia dydaktyczne, a w roku 2013 za osiągnięcia organizacyjne.

08.07.2018 Rusinięta-Aszyc